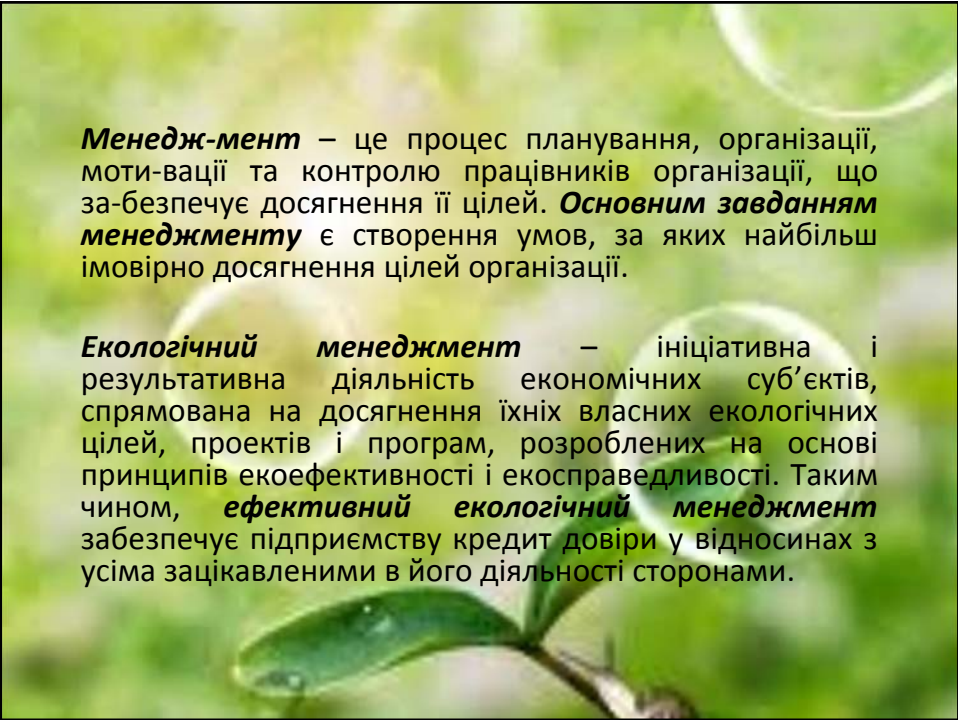

ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: його роль і місце в розвитку туризму

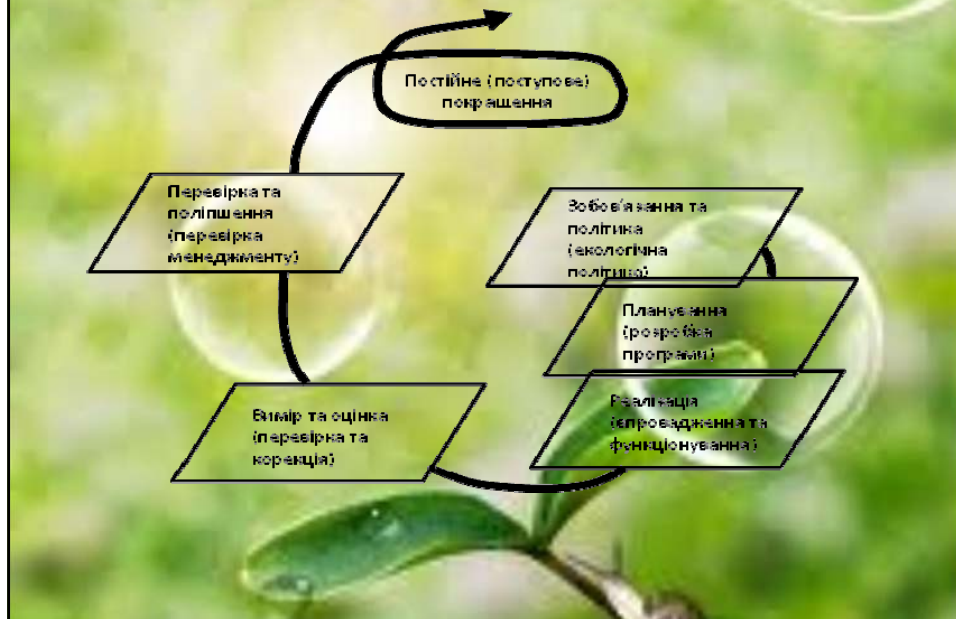
Дорофєєв О.В., к.е.н., доцент
30.01.2014 р.

Менедж-мент – це процес планування, організації, мотивації та контролю працівників організації, що забезпечує досягнення її цілей. **Основним завданням менеджменту** є створення умов, за яких найбільш імовірно досягнення цілей організації.

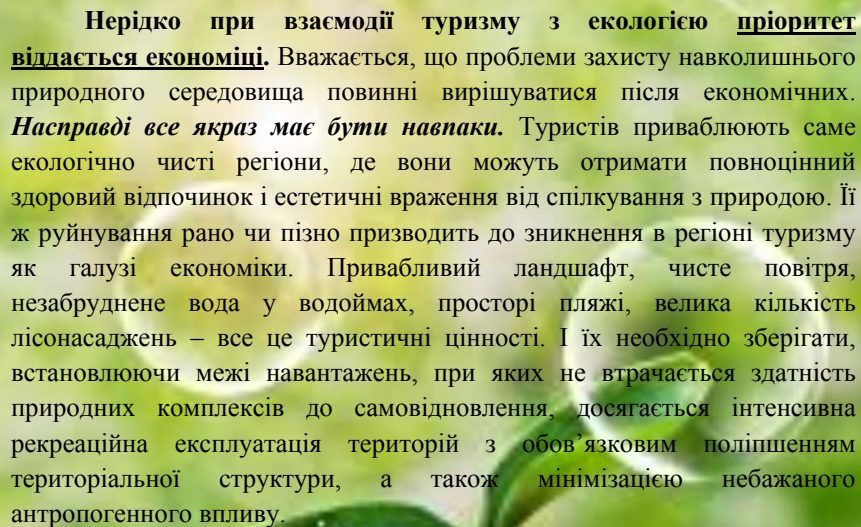
Екологічний менеджмент – ініціативна і результативна діяльність економічних суб'єктів, спрямована на досягнення їхніх власних екологічних цілей, проектів і програм, розроблених на основі принципів екоефективності і екосправедливості. Таким чином, **ефективний екологічний менеджмент** забезпечує підприємству кредит довіри у відносинах з усіма зацікавленими в його діяльності сторонами.

Елементи екологічного менеджменту

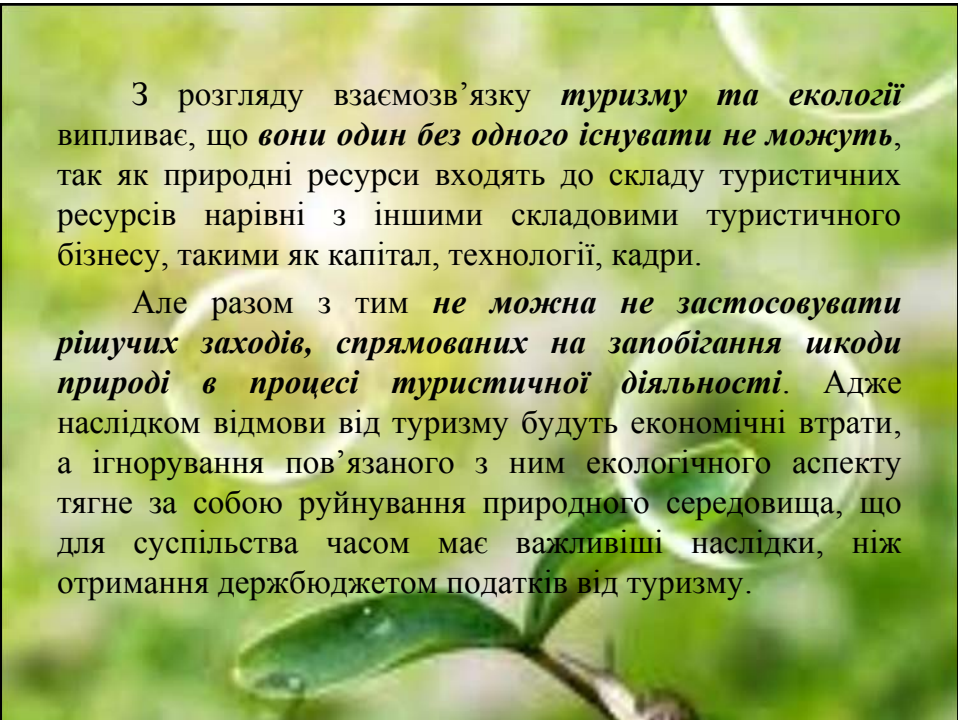

Економічний і соціальний розвиток сильно переплітаються з охороною природи і навколишнього середовища. *Саме туризм є місцем стикування між економікою та екологією.* В якості однієї з галузей, які найбільш швидко зростають як сьогодні, так і у майбутньому, туризм повинен зважати на потреби людини і природи і привести їх у відповідну рівновагу.

Виходячи з цього, слід мати на увазі, що *туризм – категорія економічна, що відображає сукупність економічних відносин суспільного виробництва.*

Нерідко при взаємодії туризму з екологією **пріоритет віддається економіці**. Вважається, що проблеми захисту навколишнього природного середовища повинні вирішуватися після економічних. **Насправді все якраз має бути навпаки**. Туристів приваблюють саме екологічно чисті регіони, де вони можуть отримати повноцінний здоровий відпочинок і естетичні враження від спілкування з природою. Її ж руйнування рано чи пізно призводить до зникнення в регіоні туризму як галузі економіки. Привабливий ландшафт, чисте повітря, незабруднена вода у водоймах, просторі пляжі, велика кількість лісонасаджень – все це туристичні цінності. Їх необхідно зберігати, встановлюючи межі навантажень, при яких не втрачається здатність природних комплексів до самовідновлення, досягається інтенсивна рекреаційна експлуатація територій з обов'язковим поліпшенням територіальної структури, а також мінімізацією небажаного антропогенного впливу.

З розгляду взаємозв'язку **туризму та екології** випливає, що **вони один без одного існувати не можуть**, так як природні ресурси входять до складу туристичних ресурсів нарівні з іншими складовими туристичного бізнесу, такими як капітал, технології, кадри.

Але разом з тим **не можна не застосовувати рішучих заходів, спрямованих на запобігання шкоди природі в процесі туристичної діяльності**. Адже наслідком відмови від туризму будуть економічні втрати, а ігнорування пов'язаного з ним екологічного аспекту тягне за собою руйнування природного середовища, що для суспільства часом має важливіші наслідки, ніж отримання держбюджетом податків від туризму.

Розвиток туризму на принципах екологічного менеджменту повинен володіти набагато більшою «пробивною здатністю», основою чого є, перш за все, висока якість цього виду діяльності.

Туризм повинен перетворитися на «індустрію гостинності» при дбайливому ставленні до туристичних ресурсів і навколишнього середовища.

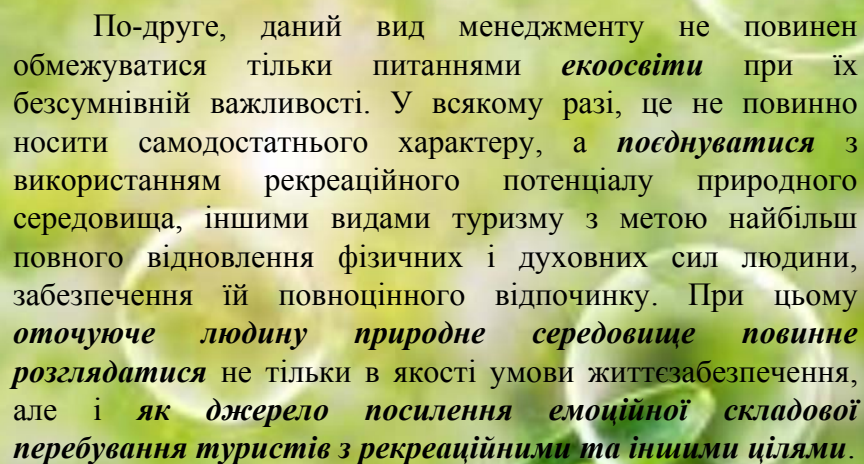
У рамках спрямованого, регульованого та сталого туризму легше здійснювати контроль, аналіз і управління процесом розвитку туризму, розробляти надійні методи контролю за станом навколишнього середовища і попереджати будь-які негативні наслідки від перебування в ній туристів.

Таким чином, від усвідомлення факту неминучості впливу туризму на навколишнє середовище, громадськість дійшла висновку про обов'язковість його захисту від туристів, використовуючи для цього механізм екологічного менеджменту. А оскільки розвиток туризму в усьому світі набув масштабного характеру і відбувається в системі все більш складних ринкових відносин в економіці, мова, по суті, йде про екологізацію туризму і про цілеспрямоване управління ним в інтересах охорони і збереження природи. Таке нове подання ролі туризму покликане забезпечити єдність туристів і працівників індустрії туризму з прихильниками захисту навколишнього середовища.

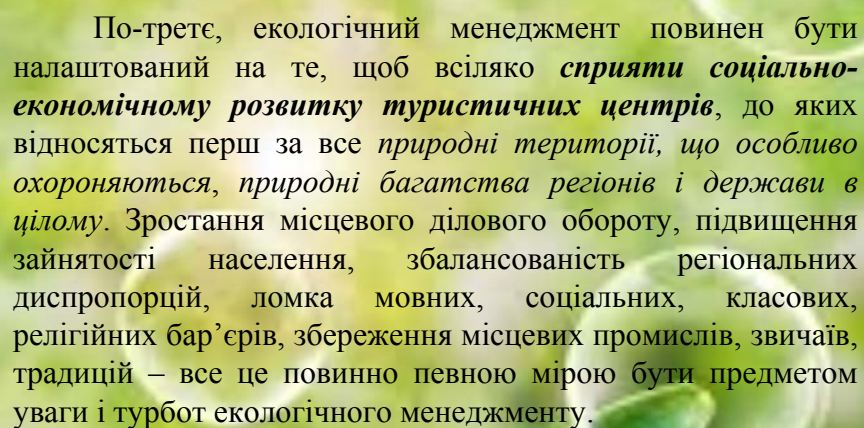
*Прагнення до захисту навколишнього середовища від негативного впливу туризму за допомогою інструментарію менеджменту **набуває певного руху.** Обмежувальні заходи проводяться через **інформування населення, запровадження штрафних санкцій, підвищення вартості подорожей** або **державні укази.** Наприклад, в *Індії* застосовуються обмеження на будівництво будинків у безпосередній близькості до моря. У *Мавританії* забороняється зводити об'єкти вище пальмових дерев. Щоб не завдавати шкоди навколишньому середовищу, у *Швейцарії* перевага віддається програмам оновлення і реконструкції діючих готелів, а не будівництву нових. Неважко уявити собі, що **ці та подібні заходи носять управлінський характер**, так як вони виражають цілеспрямований вплив на екологію туристичних центрів в інтересах захисту природи.*

Розглянемо деякі вихідні положення, що відносяться до ролі екологічного менеджменту в розвитку туризму. Насамперед, це формування уявлення про цільову спрямованість екологічного менеджменту.

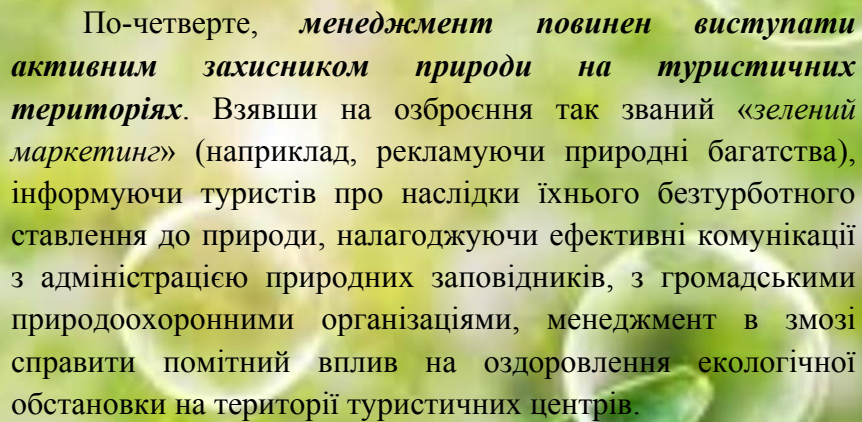
*По-перше, ми самі повинні формувати свого клієнта. В даному контексті, для розвитку туризму необхідно приділити особливу увагу **екологічній освіті, підвищенню культури взаємин туристів з природою**, як шляхом опрацювання змісту туристичних програм, так і шляхом вироблення і **впровадження екологічних норм поведінки** у природному середовищі. Необхідно виховувати в туристах здатність не тільки насолоджуватися природою, але й думати про її майбутнє, а також сприяти заходам, спрямованим на збереження природних туристичних ресурсів.*

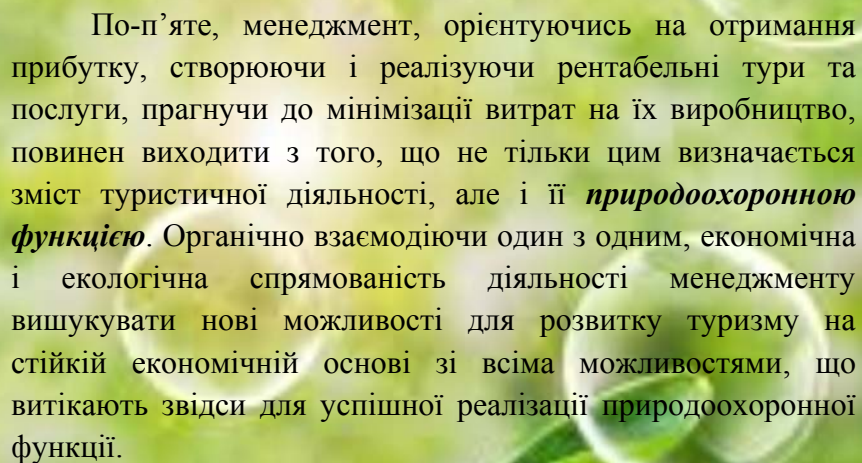
По-друге, даний вид менеджменту не повинен обмежуватися тільки питаннями *екоосвіти* при їх безсумнівній важливості. У всякому разі, це не повинно носити самодостатнього характеру, а *поєднуватися* з використанням рекреаційного потенціалу природного середовища, іншими видами туризму з метою найбільш повного відновлення фізичних і духовних сил людини, забезпечення їй повноцінного відпочинку. При цьому *оточуюче людину природне середовище повинне розглядатися* не тільки в якості умови життєзабезпечення, але і як *джерело посилення емоційної складової перебування туристів з рекреаційними та іншими цілями*.

По-третє, екологічний менеджмент повинен бути налаштований на те, щоб всіляко *сприяти соціально-економічному розвитку туристичних центрів*, до яких відносяться перш за все *природні території, що особливо охороняються, природні багатства регіонів і держави в цілому*. Зростання місцевого ділового обороту, підвищення зайнятості населення, збалансованість регіональних диспропорцій, ломка мовних, соціальних, класових, релігійних бар'єрів, збереження місцевих промислів, звичаїв, традицій – все це повинно певною мірою бути предметом уваги і турбот екологічного менеджменту.

По-четверте, **менеджмент повинен виступати активним захисником природи на туристичних територіях**. Взнявши на озброєння так званий «зелений маркетинг» (наприклад, рекламуючи природні багатства), інформуючи туристів про наслідки їхнього безтурботного ставлення до природи, налагоджуючи ефективні комунікації з адміністрацією природних заповідників, з громадськими природоохоронними організаціями, менеджмент в змозі справити помітний вплив на оздоровлення екологічної обстановки на території туристичних центрів.

По-п'яте, менеджмент, орієнтуючись на отримання прибутку, створюючи і реалізуючи рентабельні тури та послуги, прагнучи до мінімізації витрат на їх виробництво, повинен виходити з того, що не тільки цим визначається зміст туристичної діяльності, але і її **природоохоронною функцією**. Органічно взаємодіючи один з одним, економічна і екологічна спрямованість діяльності менеджменту вишукувати нові можливості для розвитку туризму на стійкій економічній основі зі всіма можливостями, що витікають звідси для успішної реалізації природоохоронної функції.

Дякую за увагу!

**Дорофєєв О. В.
30.01.2014 р.**